

Ljubljana, 9. 2. 2021

STALIŠČE DPTS O PREDLOGU RESOLUCIJE O NACIONALNEM PROGRAMU ZA JEZIKOVNO POLITIKO 2021-2025

Spoštovani!

Ministrstvo za pravosodje (MP) nas je v okviru dela Strokovnega sveta za sodno izvedenstvo, sodno cenilstvo in sodno tolmačenje v dopisu z dne 27. 1. 2021 seznanilo in prosilo za morebitne pripombe v zvezi v vladnim gradivom, ki se nanaša na predlog Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021-2025 (v nadaljevanju: predlog Resolucije) in ki ga je z dopisom 26. 1. 2021 na MP v medresorsko usklajevanje poslalo Ministrstvo za kulturo (MK). V dopisu MK poudarja, da je predlog Resolucije pomemben tudi v luči tokratnega predsedovanja Slovenije Svetu Evropske unije, ki naj bi pripomoglo k vsestranski promociji Slovenije, kamor sodi tudi slovenski jezik, prav tako opozarja tudi na položaj sodnih tolmačev za jezike Evropske unije in sodnih tolmačev za slovenski znakovni jezik.

Društvo prevajalcev in tolmačev Slovenije (DPTS) združuje poklicne prevajalce in tolmače, ki bodisi delajo v svobodnem poklicu kot samostojni podjetniki ali kulturni delavci, bodisi so zaposleni v državnih organih, gospodarstvu, javnih zavodih ali ustanovah EU. Ob pregledu obsežnega, a za slovenski jezik pomembnega predloga Resolucije, si želimo, da bi v prihodnje imeli na voljo več časa za pripravo pripomb. Naše pripombe so naslednje:

1. Stalno strokovno izobraževanje sodnih tolmačev in prenos Direktive 2010/64/EU

Direktiva 2010/64/ EU o pravici do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih določa, da morajo države članice EU poskrbeti za kakovost tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih, kar vključuje prevajanje in tolmačenje tako v slovenski jezik kot v tuje jezike, zaradi česar je naša država uvedla obveznost stalnega strokovnega izobraževanja za sodne tolmače. V DPTS menimo, da je bil prenos direktive 2010/64/EU velik korak naprej pri zagotavljanju kakovosti sodnega tolmačenja, vendar kot eden od organizatorjev seminarjev ugotavljamo, da je težko ali včasih nemogoče organizirati seminarje za jezike, za katere je zaprišeženih malo sodnih tolmačev. Tovrstni seminarji za nas namreč predstavljajo preveliko finančno tveganje. Če se seminarja udeleži najmanj 5 udeležencev, ima tak seminar za društvo sicer finančno negativen rezultat, a seminar vseeno organiziramo, ker je to del našega poslanstva, medtem ko za jezike z manj kot 5 sodnimi tolmači, med katerimi so tudi nekateri jeziki držav članic EU, seminarja ne moremo organizirati. Zato predlagamo, naj država nameni sredstva za **subvencioniranje izobraževanj sodnih tolmačev za jezike, za katere je zaprišeženih malo sodnih tolmačev**, saj bo s tem zagotovila izobraževanja tudi za te sodne tolmače in jim omogočila dokazovanje strokovne usposobljenosti.

2. Vloga društev prevajalcev in tolmačev na področju izobraževanja

Resolucija naj prepozna vlogo strokovnih društev, kot je naše, ki je nacionalnega pomena, na področju izobraževanja slovenščine in tujih jezikov, kjer strokovna društva v okviru programov vseživljenjskega izobraževanja odraslih prispevamo h kontrastivni analizi

slovenskega in tujih jezikov in k **razvoju terminologije** v slovenskem jeziku. Tako sledimo hitro rastočemu razvoju jezika in se seznanjamo z novimi pojmi, za katere v slovenščini še ni ustaljenih izrazov. Slovenščina ne sme zaostajati za drugimi jeziki EU, ampak se mora razvijati vzporedno z njimi. Zato je naš materni jezik prisoten na vseh naših jezikovnih seminarjih tujih jezikov.

3 Jezikovna izobraževanja za sodnike, tožilce, odvetnike in ostale pravne poklice

Ko sodni tolmači prevajamo sodna pisanja ali tolmačimo na sodiščih, pri notarjih ipd., pogosto naletimo na govorce in pisce, ki slabo poznajo slovnico, pravopis in besedišče slovenskega jezika, zato predlagamo, da bi uvedli možnost **sistematičnega stalnega jezikovnega izobraževanja za sodnike, tožilce, odvetnike in ostale pravne poklice**. Predlagamo, da se jezikovno izobraževanje uvede že na pravnih fakultetah kot obvezen predmet, da se bodoči pravni poklici lahko že v času študija učijo, kako se dobro in pravilno piše, kako se uporabljajo argumenti, kakšen je dober izdelek – da mora imeti uvod, jedro, zaključek itd.

4 Vlaganja v kakovostne jezikovne vire in tehnologije, vključno s tehnologijami za prevajanje

Tako kot ostali govorci slovenščine, sodni tolmači, pa tudi člani društva, ki so prevajalci oz. tolmači, potrebujemo kar **najvišjo kakovost jezikovnih virov in tehnologij**, ki jih je treba neprekinjeno vzdrževati, da se z njihovo pomočjo seznanimo s pomenom in rabo besed, zlasti tistih, ki jih v slovarjih še ni. Podpiramo tudi vlaganja v izobraževalne programe, ki so namenjeni poučevanju in raziskovanju tehnologij za prevajanje.

Resolucija je natančno strukturirana, vendar pogrešamo konkretnjšo ubeseditev, kako bodo projekti zagotovili sodelovanje strokovne in jezikovne skupnosti. Prevajalci terminologije potrebujejo **konkretna navodila za terminološko obdelavo besedišč strokovnih področij** za izdelavo prosto dostopnih eno- in dvojezičnih jezikovnih priročnikov.

5 Zagotavljanje možnosti za delo redakcijskih komisij, ki pregledujejo prevode mednarodnih aktov

Za uveljavljanje Slovenije in slovenščine, kar je eden od ciljev tokratnega predsedovanja Slovenije Svetu Evropske unije, naj Resolucija predvidi **zagotavljanje možnosti za delo redakcijskih komisij, ki pregledujejo prevode**. Ključno je, da v njih sedijo diplomirani jezikoslovci s prakso, področni strokovnjaki in pravniki, vključno s strokovnjaki za mednarodno pravo.

6 Več zaposlitev lektorjev v državni upravi RS

Menimo, da je v **službah javne uprave, tam, kjer to še ni zagotovljeno, treba kot lektorje zaposliti diplomirane sloveniste**, ki naj skrbijo za kakovost besedil v teh službah. Za zaposlene v državni upravi naj organizirajo tudi strokovna izobraževanja o slovenskem jeziku. S tem bi, upamo, izboljšali kakovost in razumljivost pravnih in zakonodajnih besedil.

7 Aktivna in dosledna promocija večjezičnosti in slovenskega jezika

Menimo, da je treba na ravni Resolucije še bolj neposredno in aktivno spodbuditi k dosledni uporabi slovenščine na vseh sestankih, sejah, zasedanjih, konferencah in podobnih dogodkih v Evropski uniji in doma, kjer je na voljo tolmačenje, oz. zahtevati možnost izražati se v svojem maternem jeziku, ki naj se ustrezno tolmači v tuj jezik.

Upamo, da bodo naši predlogi sprejeti in da bo Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021-2025 potrdil Državni zbor. Zlasti si želimo, da bi Resolucija zaživela tudi v praksi in ne bi ostala le črka na papirju. K temu naj pripomore tudi višja stopnja naše jezikovne samozavesti, saj se ne zavedamo dovolj, da smo z osamosvojitvijo dosegli mednarodno razsežnost svojega jezika.

Lep pozdrav,

Špela Kutin l.r.
vodja Sekcije sodnih tolmačev DPTS

Barbara Rován l.r.
predsednica DPTS